

Policy mot sexuella trakasserier och sexuell diskriminering

**För
Jämtland-Härjedalens Idrottsförbund**

november 2002

Policy mot sexuella trakasserier

- **Syftet med denna policy och vägledning är att motverka och förebygga sexuella trakasserier inom Jämtland-Härjedalens Idrottsförbunds verksamhetsområde.**

Jämtland-Härjedalens Idrottsförbund vill förebygga och motverka trakasserier på grund av kön eller sexuell läggning mot barn, ungdomar och vuxna som är aktiva, ideellt arbetande eller anställda inom idrottsrörelsen i länet. Syftet med policyn och handlingsplanen är att ge riktlinjer, öka medvetenheten kring frågorna och ge stöd till specialdistriktsidrottsförbund och föreningar i Jämtland-Härjedalens Idrottsförbund att utveckla egna handlingsplaner – för att underlätta för alla idrottsorganisationer att på ett bra sätt kunna hantera konkreta fall av sexuella trakasserier och sexuell diskriminering.

Denna policy mot sexuella trakasserier är en vägledning när ett sexuellt trakasserier ägt rum. Grunden för policyn är svensk lagstiftning, EU-kommissionens handlingsplan, JämO:s rekommendationer samt idrottens eget idéprogram *Idrotten vill*. Även frågan om diskriminering på grund av sexuell läggning behandlas.

Att motverka sexuella trakasserier är allas ansvar

Idrotten är Sveriges största folkrörelse. Den allra största delen av verksamheten bedrivs ideellt, men det finns också många som är anställda inom idrottsrörelsen. I Sverige omfattar *jämställdhetslagen* (JämL) samt *lagen om förbud mot diskriminering i arbetslivet p.g.a. sexuell läggning* (HomOL), bestämmelser som ålägger arbetsgivare att arbeta mot sexuella trakasserier. Ideell verksamhet regleras inte av lagstiftningen, men Jämtland-Härjedalens Idrottsförbund anser det vara av vikt att idrottsrörelsen gemensamt tar ett tydligt avstånd från alla former av sexuella trakasserier och sexuell diskriminering.

Vad är sexuella trakasserier?

Följande definition är inspirerad av EU-kommissionens och JämO:s definitioner. Den är anpassad till idrottsrörelsens organisation och verksamhet.

- **Sexuella trakasserier betyder ovälkommet uppträdande av sexuell natur eller annat uppträdande grundat på kön eller sexuell läggning, som kränker flickor och pojkar, kvinnor och män, vilka är aktiva, ideellt arbetande eller anställda inom idrottsrörelsen.**
- **Det viktigaste kännetecknet för sexuella trakasserier är att de är oönskade av den som utsätts för dem.**
- **Avgörande är den utsattas upplevelse, inte trakasserarens motiv.**
- **Sexuella trakasserier är ofta ett uttryck för maktutövning .**

Sexuella trakasserier kan vara straffbart

Sexuella trakasserier kan bestraffas enligt brottsbalkens regler om ofredande, sexuellt ofredande, sexuellt utnyttjande eller våldtäkt. Den som handgripligen antastar eller genom hänsynslöst beteende ofredar annan kan dömas enligt 4 kap 7 § för ofredande till böter eller fängelse i högst ett år. Den som sexuellt ofredar annan genom att allvarligt missbruka hans eller hennes beroende ställning eller hjälplösa tillstånd kan dömas enligt 6 kap 7 § för sexuellt ofredande till böter eller fängelse i högst två år. Om det varit sexuellt umgänge enligt ovan så döms den skyldige enligt 6 kap 3 § till fängelse i högst två år. Anses det grovt döms den skyldige till lägst sex månader och högst sex år. Den som döms för våldtäkt får enligt 6 kap 1 § lägst två och högst sex års fängelse. Är brottet grovt är det lägst fyra och högst tio år.

För aktiva och ideella ledare

Idrottsorganisationernas ansvar

Aktiva och ideella ledare omfattas inte av den lagstiftning som rör arbetslivet. Huvudsyftet med denna policy, med tillhörande vägledning, är att Jämtland-Härjedalens Idrottsförbund vill genom denna policy förebygga sexuella trakasserier och diskriminering inom idrottsrörelsen i länet.

Många människor tycker att det är svårt att diskutera ämnet. Kanske reagerar de med att göra sig lustiga över dem som klagar. Vanligt är känslor av förvirring, maktlöshet och rädsla när någon har utsatts. En handlingsplan är till stor hjälp för alla parter när dessa problem ska diskuteras och hanteras.

För idrottens anställda

Arbetsplatsens ansvar

För idrotten som arbetsgivare gäller samma lagar (se ovan) som för andra arbetsgivare. För förebyggande av sexuella trakasserier och sexuell diskriminering och om sådana äger rum, gäller arbetsgivarens jämställdhetsplan.

Bilaga till Jämtland-Härjedalens Idrottsförbunds policy mot sexuella trakasserier och sexuell diskriminering.

Vägledning för åtgärder när ett sexuellt trakasserier och sexuell diskriminering ägt rum:

För att underlätta för aktiva, ideella, anställda samt deras organisationer, t ex specialdistriktsidrottsförbunden (SDF) och föreningar kan Jämtland-Härjedalens Idrottsförbunds policy och vägledning ge viss information och råd.

Felet begås alltid av den som trakasserar. Den *utsatta* har rätt att reagera på och agera mot sådant *denna* anser är kränkande. Några sätt för den *utsatta* är:

- Att markera att beteendet är oönskat genom att säga ifrån, eller be någon annan säga ifrån.
- Att söka stöd om det inte hjälper att säga ifrån. Att tala med någon i sin närhet som den utsatta känner förtroende för. I föreningen, specialförbundet och/eller på annan nivå inom idrotten finns personer att vända sig till, personligen eller genom ombud.
- Att skriva ned allt om det inträffade; datum, klockslag, vad som hände, eventuella vittnen och så vidare. Det är viktigt med bevismaterial om händelsen leder till en utredning. Den utsatta kan också beskriva sina upplevelser för någon närstående person som i sin tur kan skriva ner det inträffade.

Längst bak i denna handling finns information om andra organisationer som kan hjälpa den enskilde med specifika frågor, råd och mentalt stöd.

Åtgärder vid sexuella trakasserier:

När ett sexuellt trakasserier har skett anser Jämtland-Härjedalens Idrottsförbund att följande ska vara vägledande i den kommande hanteringen:

- Snabbhet
- Inhämtande av yttranden från alla parter
- Diskretion
- Uppföljning

På Riksidrottsförbundets hemsida finns viss information och rådgivning. Under vissa tider av dygnet och året finns möjlighet att tala med en handläggare på RF som har kunskap om sexuella trakasserier. Det är emellertid svårt att ge generella råd eftersom varje fall är unikt.

Rapport/informell anmälan

Ideella/aktiva	Rekommenderas att rapportera till någon närstående person inom verksamheten, föreningen där den utsatta är verksam eller till aktuellt specialförbund. En rapport leder till en informell lösning (se nedan).
Anställda	Rekommenderas att rapportera till någon kollega, särskild utsedd person, någon i ledningen eller sitt skyddsombud på arbetsplatsen. En rapport leder till en informell lösning (se nedan).

Formell anmälan

Ideella/aktiva	Anmäler i första hand till någon i den förening där den utsatta är verksam, eller till aktuellt SDF samt till Jämtland-Härjedalens Idrottsförbund. En anmälan leder till formella åtgärder (se nedan).
Anställda	Anmäler till särskilt utsedd person, någon i ledningen eller sitt skyddsombud på aktuell arbetsplats. En anmälan leder till formella åtgärder (se nedan). En formell anmälan kan också lämnas direkt till JämO (Jämställdhetsombudsmannen).

Polisanmälan

Ideella/aktiva/anställda	Sexuella trakasserier av brottslig karaktär bör polisanmälas (se nedan).
--------------------------	--

Det betyder att Jämtland-Härjedalens Idrottsförbund som intresseorganisation inte är en anmälningsinstans. SDF:en är suveräna och har egen beslutanderätt.

Då en rapport eller anmälan sker, grundas de på specialförbundets policy och handlingsplan mot sexuella trakasserier. I de fall SDF:en och specialidrottsförbunden (SF) inte har egna handlingsplaner kan Jämtland-Härjedalens Idrottsförbunds policy utgöra en grund och vägledning. Självklart underlättar det för den utsatta, den utpekade och för den som mottar anmälan om det finns en utförlig handlingsplan och tillgång till information och rådgivning. Alla idrottsorganisationer med anställda bör beakta att de omfattas av Jämställdhetslagen.

Nedan beskrivs de tre nivåerna: informell lösning (vid rapport), formell åtgärd (vid formell anmälan) och polisanmälan.

Informell lösning (efter en rapport om sexuella trakasserier)

Sexuella trakasserier är ett av de känsligaste problemen som kan uppstå på en arbetsplats eller inom en verksamhet, därför att företeelsen så nära berör den personliga integriteten. Det är viktigt ur allas synvinkel att trakasserierna upphör omgående.

Om trakasserierna inte upplevs och bedöms vara av allvarlig natur kan en informell lösning vara att föredra. Det kan i vissa fall ske enbart mellan de berörda kontrahenterna eller med/genom ombud. Även en styrelse eller arbetsledning kan välja denna väg. Observera att det är den utsattes upplevelser som är avgörande, inte omgivningens tolkningar.

Barn och ungdomar rekommenderas att berätta om sina upplevelser för förälder och/eller annan vuxen person som barnet eller ungdomen har förtroende för. Barn och ungdomar har också olika jourtelefoner att tillgå (se nedan). En vuxen person som får kännedom om sexuella trakasserier mot barn eller ungdom ska själv ta kontakt med barnets förälder och diskutera det inträffade. Finns det osäkerhet kring detta bör man först rådgöra med någon som har vana och/ eller kunskap rörande sådana frågor (se vidare sista avsnittet).

En vuxen aktiv, ideell ledare eller anställd som har utsatts för sexuella trakasserier rekommenderas att berätta om sina upplevelser för någon person på arbetsplatsen eller inom verksamheten och med honom eller henne diskutera det inträffade.

På Riksidrottsförbundet hemsida finns information om policy och handlingsplan samt möjligheter till rådgivning.

Det bör framhållas att en person som rapporterar om sexuella trakasserier inte därmed automatiskt ger in en formell anmälan mot den anklagade. Mottagare av information om trakasserier ska iakttä tystnadsplikt om ej den utsatta begär något annat.

Ett ofta fungerande sätt att få trakasserierna att upphöra är att klart och tydligt säga till den trakasserande att dennes handlande upplevs som ovälkommet och kränkande. Det kan framföras av den utsatte själv, genom närstående person eller annat ombud.

Formell åtgärd (efter en formell anmälan om sexuella trakasserier)

Om den informella hanteringen inte leder till någon förändring eller om inträffade trakasserier är av mer allvarlig natur bör formella åtgärder vidtas.

Detta görs direkt av den utsatta eller genom ett ombud till denna. Finns det ingen utsedd person kan anmälan lämpligen ske till en chef eller en förtroendevärd person inom den organisation där aktuellt trakasserier ägt rum. Utredningen ska ske snabbt och med respekt för både den utsatta och den anklagade. Den utsatta har alltid möjlighet att ta tillbaka sin anmälan.

I utredningsarbetet ska:

- båda parter bli hörda och få utveckla sina argument och synpunkter

- uppgifter som lämnas bör skrivas ner för kontroll
- sekretess beaktas så att parternas personliga integritet skyddas
- namn och innehåll i anmälan får inte delges andra än dem som deltar i utredningen
- om den anmälda anses skyldig kan ev. sanktioner bli aktuella (se nedan)
- formella åtgärder bör alltid planmässigt följas upp under en tid. Detta för att garantera att trakasserier har upphört.

Om det visar sig att den anklagade är skyldig kan disciplinära åtgärder såsom varning, omplacering, diskvalifikation, avstängning (ideella), uppsägning (anställda) eller polisanmälan komma att vidtas. Sanktioner kan ske då händelsen faller under föreningens stadgar, specialförbundets bestämmelser/ stadgar eller stadgar för Sveriges Riksidrottsförbund (14 kap 2 §).

Polisanmälan

Om formella åtgärder inom idrotten inte är tillräckliga kan ärendet parallellt även drivas i domstol. Har trakasserier varit av så allvarlig art att de kan anses vara av brottslig karaktär bör det lämnas en åtalsanmälan vid lokal polismyndighet. En person som befins skyldig kan dömas till böter eller fängelse beroende på brottets omfattning och karaktär.

Uppföljning

Oavsett vilka åtgärder som vidtagits, är det viktigt att dessa följs upp för att kontrollera att trakasserier har upphört. Har det skett en formell anmälan ska arbetsgivaren eller idrottsorganisationen utföra denna kontroll.

Krishantering

Arbetsgivaren eller idrottsorganisationen bör så tidigt som möjligt bedöma om den utsatta är i behov av professionell samtalshjälp och i så fall rekommendera detta.

Vid allvarigare och/eller återkommande former av trakasserier kan det vara nödvändigt att den trakasserande bereds någon form av stöd för en beteendeförändring. Detta kan också villkoras som en del av de sanktioner som eventuellt vidtagits. Varje utredning bör närmare överväga behov och utformning av ett sådant stöd.

Har händelsen blivit allmänt känd i ett större sammanhang och därmed påverkat arbetslagets eller gruppens förutsättningar att fungera kan det finnas skäl att ge stöd för detta. Det är emellertid av största vikt att beakta integritet och tystnadsplikt.

Rapporter/formella anmälningar samt polisanmälningar om sexuella trakasserier som sker inom SDF:s och föreningars verksamheter i Jämtland-Härjedalen skall också redovisas till Jämtland-Härjedalens Idrottsförbund.

Sammanfattning

Jämtland-Härjedalens Idrottsförbund uttrycker i enlighet med ovanstående att:

- Avgörande är den utsattas upplevelse, inte trakasserarens motiv.
- Kännedom om sexuella trakasserier, både mot anställda, aktiva och ledare inom idrottsrörelsen (även de som inte leder till polisanmälan och åtal), skall tas på största allvar och hanteras av beslutande organ i respektive förbund eller förening i enlighet med Jämtland-Härjedalens Idrottsförbunds policy mot sexuella trakasserier och sexuella diskriminering.
- Riksidrottsförbundets och Jämtland-Härjedalens Idrottsförbunds tydliga inställning i principfrågan är att ledare som utsätter andra för sexuella trakasserier och/eller sexuell diskriminering inte hör hemma inom idrottsrörelsen.
- För Jämtland-Härjedalens Idrottsförbund är detta en viktig fråga då det ytterst handlar om idrottens trovärdighet gentemot barn, ungdomar, föräldrar och samhället i övrigt.

I övrigt gäller de riktlinjer som Riksidrottsförbundet antagit i ”Idrotten Vill”:

- Idrottsrörelse ska genom sin verksamhet medverka till en positiv utveckling i samhället och aktivt ta ställning mot det som är dåligt och nedbrytande.
- Idrottsrörelsen ska erbjuda alla som vill, oavsett ålder kön, ras, religion eller fysiska och psykiska förutsättningar samt ambitionsnivå, en positiv och utvecklande fritidsmiljö.
- Idrottsföreningar ska erbjuda pojkar och flickor en kamratlig och trygg social miljö, där de kan utvecklas och bli delaktiga i utformningen av verksamheten och därmed vänja sig vid att ta ansvar för sig själv och andra.
- Tränare och ledningsgrupper inom förbund och föreningar ska erbjudas goda möjligheter att utveckla sin kompetens, såväl inom den egna idrotten som i samspel med ledare och tränare från andra idrotter. Utbildning i jämställdhetsfrågor ska ingå som ett moment i olika former av utbildning för kvinnliga och manliga ledare och tränare och anställd personal inom idrotten.
- Utbildningen ska organiseras med hänsyn till skillnader mellan flickor och pojkar, kvinnor och män, för att på sikt ge varje individ, oavsett kön, samma möjligheter att utveckla sin personliga ambition, sitt intresse och talang.

Jämtland-Härjedalens Idrottsförbunds styrelse november 2002

Mer information hittar du hos:

Riksidrottsförbundet

www.rf.se

Tel 08- 605 60 00

JämO

www.jamombud.se

Tel: 08- 440 10 60

Litteraturtips:

JämOs handbok om sexuella trakasserier.

HomO (Ombudmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning)

www.homo.se

Tel: 08- 55 60 95 25

BO (Barnombudsmannen)

www.bo.se

Tel: 08- 692 29 50

Bris (Barnens rätt i samhället)

www.bris.se/

Tel: 08

Barnens hjälptelefon: 0200- 230 230

Föräldratelefonen: 077- 150 50 50

Vardagar kl 11-13

Rädda Barnen

www.rb.se/index.htm

Tel 08- 698 90 00

Föräldratelefonen: 020- 786 786

Måndag 12.00 - 21.30, Tisdag till fredag 18.00 - 21.00,

Lördag 10.00 - 13.00, Söndag 13.00 - 16.00

Rädda Barnens hotline mot barnpornografi:

www.rb.se/hotline/

